

2017-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında Peşə Təhsili və Təlimi üzrə Strateji Yol Xəritəsi

Vüsalə Cəfərova

Strateji təhlil və planlaşdırma meneceri

İqtisadi İslahatların Təhlili və Əlaqələndirmə Mərkəzi

Strateji Yol Xəritəsi

► Milli İqtisadi Perspektiv

- təfəsilatlı bir illik yol xəritəsi
- 2016-2020-ci illər üzrə iqtisadi artım strategiyası və fəaliyyət planı
- 2025-ci il üzrə uzun müddətli baxış
- 2025-ci ildən sonrakı dövr üzrə gözlənilən baxış

► Sektor perspektivi

- Sektorun inkişafı üzrə yol xəritəsi

- 6 prioritetli istehsal və xidmət sektoru

(neft və qaz, kənd təsərrüfatı, KOS, ağır sənaye, turizm, Logistika və ticarət)

- 2 prioritetli sosial sektor

(əlverişli mənzil təminatı, peşə təlimi)

- 3 prioritetli iqtisadi infrastruktur sektoru

(Maliyyə xidmətləri, telekommunikasiya, kommunal xidmətlər (elektrik, su və s).

Milli İqtisadi Perspektiv I

HƏDƏF GÖSTƏRİCİLƏR:

- ▶ 2025-ci ilə qədər qeyri-neft sektorunun XBI-nin qeyri-neft ÜDM-də payının 1,5%-dən 4%-ə qədər artımı
- ▶ 2025-ci ilə qədər qeyri-neft sektorunda ixracın adambaşına 200 dollardan 450 dollara, 2035-ci ilə qədər isə 1200 dollara qalxması
- ▶ 2025-ci ilə qədər istehsal və turizm sektorları kimi ticarət malları və xidmətlər sahəsində 150 min, 2035-ci ilə qədər isə 400 min əlavə iş yerinin yaradılması
- ▶ **Dövlət büdcəsinin neft fondunun köçürmələrindən asılılıq səviyyəsinin aşağı düşməsi.** Bu gün dövlət sektorunda sərf olunan hər ikinci manat neft fondunun köçürmələri əsasında maliyyələşdirilir. Bu göstərici 2025-ci ilə qədər 25%, 2035-ci ilə qədər 15 % olmalıdır.

MİLLİ İQTİSADI PERSPEKTİV II

4 STRATEJİ HƏDƏF:

- ▶ MALİYYƏ DAYANIQLILIĞININ GÜCLƏNDİRİLMƏSİ VƏ DAYANIQLI PUL SİYASƏTİNİN QƏBUL OLUNMASI
- ▶ DÖVLƏT MÜƏSSİSƏLƏRİ İLƏ ƏLAQƏDAR ÖZƏLLƏŞDİRMƏ VƏ İSLAHATLAR
- ▶ İNSAN KAPİTALININ İNKİŞAFI
- ▶ ƏLVERİŞLİ BİZNES MÜHİTİNİN İNKİŞAFI

Monitoring və Qiymətləndirmə

- ▶ Əlaqələndirmə qurumu ortaya çıxan problemlərin nəzərdən keçirilməsi və təşkilatlar arasında adekvat əlaqələndirmənin təmin olunmasına yönəlmiş PTT SYX-nin tətbiqi daxil olmaqla Strateji Yol Xəritəsinin nəzərdən keçirilməsi, qiymətləndirilməsi və əlaqələndirilməsi məqsədilə Prezidentin 06 dekabr 2016-cı il tarixli fərmanı ilə yaradılmış **İslahatlar Mərkəzidir (İİTƏM)**.
- ▶ **Maraqlı tərəflərin səfərbər edilməsi:** hədəf adaptasiya və zəruri əlaqələndirmənin təmin olunması məqsədilə İFS, eləcə də özəl sektor, beynəlxalq institutlar ilə birgə fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi üçün məsləhət şuraları və işçi komitələr yaradılacaqdır.

PTT nə üçün əhəmiyyətlidir?

► PTT aşağıdakılar üzrə əhəmiyyətlidir

- İnkişafa dəstək və onun sürətləndirilməsi,
- İnkluziv artım və yoxsulluğun azaldılması

iqtisadi transformasiya və iş yerlərinin yaradılması əsasında!

> Bacarıqların təkmilləşdirilməsi nəticəsində insanlar aşağıdakıların təmin olunmasına imkan verən bacarıqlara malik olmalıdır:

- Yaxşı iş əldə etmək
- Qloballaşma, qeyri-rəsmi iqtisadiyyat nəticəsində meydana gələn əsas problemlərlə üzləşmək və qısa müddətdə global böhrandan çıxış

PTT-nin makroiqtisadi faydaları

- ▶ İşçi qüvvəsinin bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi yüksək iqtisadi artımın əldə olunması və məhsul bazarlarında effektiv şəkildə rəqabət aparmaq üçün zəruridir.
- ▶ Tədqiqatlar təhsil ilə məhsuldarlığın artması səviyyələrində arasında müsbət əlaqənin olduğunu göstərir
- ▶ Təhlillər göstərir ki, ümumi və peşə bacarıqları bir-birini tamamlayır və təsdiq edilmiş bacarıqlar təlimlər əsasında təkmilləşdirildikdə sözügedən bacarıqların məhsuldarlığa təsiri daha yüksək olur

Adekvat PTT sistemi

- ▶ Peşə Təlimi və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi: tələb olunan xüsusiyyətlər:
 - Tələb yönümlü,
 - Öyrənənə əsaslanan,
 - İnkusiv,
 - Əldə oluna bilən,
 - Uyğunlaşan.

Dünya təcrübəsində PTT

- ▶ 2012-ci ildə keçirilən 3-cü YUNESKO TPTT konfransında qeyd olunmuşdur ki, inkişaf etməkdə olan TPTT yaşıl cəmiyyətin qurulması və qlobal işsizlik probleminin həll olunması üçün əsas prioritet olmalıdır.
- ▶ Şanxay razılaşmasına əsasən, PTT 2015-ci ildən sonrakı dövr üzrə beynəlxalq gündəlikdə nəzərə alınmalıdır.
- ▶ DEVCO konseptual qeydləri PTT islahatlarının və Avropa Komissiyası tərəfindən həyata keçirilən digər PTT layihələrinin hazırlanmasını nəzərdə tutulan əsas konsepsiyaları əks etdirir.
- ▶ Buraya əmək bazarının araşdırılması, dövlət-özəl sektorun əməkdaşlığı və daha yaxşı idarəetməyə əsaslanan yeni strategiyanın təqdim olunması üçün əsas öhdəliklər və prinsiplər daxildir

Türkiyədə PTT

- ▶ Türkiyədə tələbələr 8 illik icbari ibtidai və orta təhsildən sonra peşə liseylərinə getməyi seçirlər. Peşə liseylərinin məzunları iki illik politexnik təhsili ala və ya üçüncü dərəcəni əldə etmək üçün təhsili davam etdirə bilərlər.
- ▶ OECD tərəfindən keçirilən sorğuya əsasən, 15 yaşlı tələbələrin 38%-i Anadolu peşə, Anadolu texniki liseyləri və texniki liseylər tərəfindən təklif olunan peşə təhsili proqramlarına müraciət edirlər.^[15]
- ▶ Türkiyədə bələdiyyələr də peşə təlimi təklif edirlər. Türkiyədə ən çox əhali sayına malik İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyəsi bələdiyyə nəzdində çətir təşkilat, İSMEK vasitəsilə müxtəlif ixtisaslar üzrə ödənişsiz peşə təhsili proqramları təklif edir

Almaniyada peşə təlimi - necə fəaliyyət göstərir?

- ▶ Almaniyada ticarəti öyrənməyin xüsusi metodu mövcuddur:
- ▶ İkili peşə təlimi sistemi.
- ▶ İkili sistemin tərkib hissəsi kimi, siz peşə məktəbində dərslərdə iştirak edəcəksiniz və şirkətdə iş yerində təlimlərə qoşulacaqsınız.
- ▶ İkili peşə təlimi proqramları adətən iki və ya üç il yarım davam edir və nəzəri və praktiki elementləri əks etdirir.
- ▶ Peşə məktəbində (Berufsschule adlanır) gələcək ixtisas üzrə tələb olunan nəzəri bilikləri əldə etmək üçün həftədə bir və ya iki gün və ya bir neçə həftə təlimlərdə iştirak etmək lazımdır.
- ▶ Yerdə qalan vaxt şirkətdə - yeni əldə olunan biliklərin tətbiq olunmasına sərf olunur, məsələn, avadanlığın işlədilməsinin öyrənilməsi, şirkətin fəaliyyətinə, necə fəaliyyət göstərdiyinə və təlimi bitirdikdən sonra orada işləyib-
işləməyəcəyinə dair məlumatın əldə olunması.

PTT-nin uğurunun sistemativ elementləri (Woessmann 2008; CEDEFOP, 2008a, 2008b, Carrero 2006)

- ▶ 1. kurikulumun uyğunluğunun təmin olunması üçün bütün maraqlı tərəflər (hökumət, işçilər, sosial tərəfdaşlar, təhsil müəssisələri) öhdəliklərin dəqiq müəyyənləşdirilməsi əsasında onun hazırlanması prosesinə cəlb olunurlar
- ▶ 2. əmək bazarı ilə sıx əlaqələrin saxlanılması üçün işçilərdən və özəl sektorda fəaliyyət göstərən müəssisələrdən davamlı olaraq rəylərin əldə olunması tələb olunur, bunu tətbiq etmək isə işçilər aşağı təşkilati səviyyələrə malik olduqda çətinləşir
- ▶ 3. yüksək keyfiyyətli tədrisin təmin olunması məqsədilə müvafiq tədris materiallarının alınması və ixtisaslaşmış müəllimlərin cəlb olunması üçün kifayət qədər maliyyə vəsaiti təmin olunmalıdır.
- ▶ 4. Təlim təminatçılarının təşviq edilməsi, təlim təminatçıları arasında rəqabətin yaradılması üçün tədris və heyətin təmin olunmasına dair qərarların qəbul olunması zamanı müstəqilliyin təmin olunmasından əlavə dövlət və özəl sektor tərəfindən maliyyə vəsaitlərinin təmin olunması tələb olunur.
- ▶ 5. Təlimin keyfiyyətinin yüksək olması üçün sərbəst akkreditasiya sisteminin və keyfiyyətin təmin olunması, eləcə də təlim mərkəzləri arasında rəqabətin olması (nəticələrə əsaslanan maliyyələşdirmə) xüsusi əhəmiyyət daşıyır.
- ▶ 6. Gələcəyi olmayan peşə təhsili metodunun yaradılması riskinin azaldılması üçün əldə olunan bilik və bacarıqlar bazarın tələbi ilə müqayisə oluna bilən səviyyədə olmalıdır

Yol xəritəsinin hazırlanmasını zəruri edən əsas ehtiyaclar

- ▶ 4 əsas global istiqamət iqtisadi məhsuldarlıq faktorunu kimi PTT-nin əhəmiyyətini artırır:
 - qloballaşma,
 - global iqtisadi mühit,
 - məhsuldarlıq imperativləri
 - məşğulluğun təmin olunması üçün təhsilə diqqətin artırılması

Qeyd: 15-24 yaşında, işləmək imkanına malik və iş axtaran 75 milyon gənc hələ də işsizdir!!!

Peşə Təhsili və təlimi

► 2020-ci ilə qədər STRATEJİ BAXIŞ

Aşağıdakılardan ibarət PTT sisteminin yaradılması:

- Əmək bazarının tələblərinə cavab verən mühəndis-pedaqoji kadr heyətinə malik optimallaşdırılmış müəssisələr,
- Yenilənmiş təhsil proqramları (kurrikulum) və peşə standartları.

► 2025-ci ilə qədər STRATEJİ BAXIŞ

- Əmək bazarının tələblərinə cavab verən peşə standartları (kurrikulum) və təhsil proqramlarına əsasən ixtisaslaşmış işçi qüvvəsinin təlimlərə cəlb olunması;
- hər bir sektorda işəgötürənlərlə sıx əməkdaşlığın qurulması
- funksional PTT müəssisələrinin yaradılması.

► 2025-ci ildən sonrakı HƏDƏF BAXIŞ

- Beynəlxalq səviyyədə tanınan rəqabətə davamlı sistemin qurulması
- Potensial istedadlı gənclərin cəlb olunması
- Prioritet sektorların yüksək əmək məhsuldarlığına malik innovativ işçi qüvvəsi ilə təmin olunması

HƏDƏF GÖSTƏRİCİLƏR

- PTT sektor prioritetlərinin ÜDM-ə təsiri təqribən 7 milyon manat olacaqdır,
- Digər sektorların təşəbbüsləri əsasında 1.230 milyon manat dolayı təsir (2015-ci il üzrə ÜDM-in təqribən 2%-i).

2020-ci ilə qədər PTT sistemi malik olacaqdır:

- işəgötürənlərlə əməkdaşlıq quran müxtəlif istiqamətlərə malik 10 pilot peşə təhsili müəssisəsi;
- Pilot peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarının 70%-i işlə təmin olunur;
- Peşə təhsilinə cəlb olunan 264 mütəxəssis və əsas işçi heyətə daxil olmayan 176 müəllim;
- Yetkin şəxslər üçün təlim kurslarının iştirakçılarının illik artım sürəti 17 % artır.

STRATEJİ HƏDƏFLƏR

- İŞƏGÖTÜRƏNLƏRİN PEŞƏ TƏHSİLİ VƏ TƏLİMİ SİSTEMİNƏ İNTEQRASIYASI
- NƏTİCƏYƏ ƏSASLANAN GÜCLÜ MALİYYƏLƏŞDİRMƏ SİSTEMİNİN QURULMASI
- MƏQSƏDYÖNLÜ PEŞƏKAR İNKİŞAF PROQRAMLARININ HAZIRLANMASI
- SEKTOR ƏSASLI XÜSUSİ PROQRAMLARIN HAZIRLANMASI
- PTT ÜZRƏ HƏDƏFLƏRƏ NAİL OLMAQ ÜÇÜNİ VASİTƏLƏRİN TƏTBİQİ

ÜMUMİ NƏTİCƏLƏR

HƏDƏFLƏR

1. işçilərin peşə təhsili və təlimi sistemində inteqrasiyası

2. Güclü maliyyələşdirmə sisteminin qurulması

3. Məqsədyönlü peşəkar inkişaf proqramlarının hazırlanması

4. Sektor üçün xüsusi proqramların hazırlanması

5. peşə təhsili və təlimi üzrə hədəflərə nail olmaq üçün vasitələrin tətbiqi

Əsas müəssisələrin fəaliyyəti

(100 ballıq şkalaya əsasən)

Öhdəliklərin sayı

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi

1

Təhsil Nazirliyi

16

PTT sistemində dövlət-özəl sektor tərəfdaşlığı: PTT SYX-nin tətbiqi metodu

- ▶ Real ÜDM-ə 6 milyon AZN birbaşa təsirə malikdir
- ▶ Bu prioritetlər digər sektorların prioritetləri çərçivəsində 1 milyard AZN dolayı təsirə imkan verəcəkdir
- ▶ Bu sektorların potensialının həyata keçirilməsində əsas rol oynayacaqdır,
- ▶ Bu sektora qoyulan investisiyalar ümumi iqtisadiyyata ikiqat təsirin yaraması ilə nəticələnəcəkdir
- ▶ 10 milyon manatdan dan çox investisiya tələb edən və 100-dən çox iş yerinin yaradılmasına yol açan prioritetlər

Təşəkkür edirik!

HƏDƏF GÖSTƏRİCİLƏR

- ▶ İşəgötürənlərlə əməkdaşlıq çərçivəsində ixtisaslaşmış 10 pilot peşə təhsili məktəbinin yaradılması;
- ▶ Peşə təhsili müəssisələrində qənaətbəxş məktəb tələbələrinin qəbul səviyyəsində 25%-ə qədər artım;
- ▶ 6 ay ərzində pilot peşə təhsili məktəblərinin məzunları arasında məşğulluq səviyyəsində 50%-ə qədər artım;
- ▶ Peşə təhsili məktəblərinin tələbələrinin sayında 50%-ə qədər artım;
- ▶ Peşə təhsili tələbələrinin ümumi sayında həssas əhali qruplarından olan tələbələrin payının 5%-dən çox artımı;
- ▶ 264 mütəxəssis və 176 əlavə müəllimin peşə təhsilinə cəlb olunması ilə ümumilikdə 195 yeni və peşə təhsili sektorunda 176 iş yerinin yaradılması;
- ▶ Pilot peşə təhsili məktəblərində müəllim heyətinin əmək haqqının ikiqat artımı;
- ▶ Yetkin şəxslər üzrə yeni bacarıqların əldə edilməsi kurslarına müraciət edənlərin sayında illik 17% artım

Tələb olunan investisiya

No	Prioritetin adı	ÜDM-nin real vəziyyətə təsiri (AZN milyon, 2020)	Məşğulluq (tam ştatlı işçilər, 2020)	investisiya (AZN milyon)
1.1.	İşəgötürənlərlə əməkdaşlığın qurulması	1	–	165
1.2.	Yeni peşəkar mütəxəssislərin peşə təhsili sistemində cəlb olunması	2	195	–
2.1.	Peşə təhsili sisteminin gələcək inkişafını təmin etmək üçün əlavə dövlət, özəl və beynəlxalq maliyyə mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi	2	–	23
3.1.	Yetkin şəxslərin peşə və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi kurslarının təmin olunması	1	177	–